

Стан та напрями вдосконалення системи підготовки фахівців для фізичного виховання і спорту

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича (м. Чернівці)

Постановка проблеми. У світлі розвитку галузі освіти актуальною є проблема модернізації вищих навчальних закладів. Про це свідчать останні законодавчі акти Міністерстві освіти і науки України [1; 2; 3].

Система освіти в галузі фізичного виховання і спорту, яка нині діє в Україні, недостатньо враховує і специфіку процесів, що відбуваються в сучасному спортивному русі, який є важливим фактором розвитку суспільства.

Актуальність розв'язання завдань, пов'язаних з удосконаленням системи освіти в галузі фізичного виховання і спорту, обумовлена низкою об'єктивних обставин. Це передусім те, що проголошення державної незалежності України надало їй можливість вийти самостійним суб'єктом на міжнародну спортивну арену, утворити власний Національний олімпійський комітет, отримати незалежний статус національним федераціям. Україна також увійшла до структури різних міжнародних спортивних організацій, що поставило принципово нові запити до системи підготовки кадрів для цієї галузі та вимагає якнайшвидшої адаптації до сучасних високих міжнародних вимог.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить про те, що на прикладі провідних країн Європи в Україні необхідно проводити реформи в системі вищої освіти. Особливу увагу слід приділити розширенню і впровадженню різних форм підготовки спеціалістів, підвищенню вимог до якості знань загальноєвропейського освітнього рівня на основі кредитно-модульної системи організації навчання. Т. Байдан розглядає шляхи підвищення ефективності навчальних занять із плавання студентів спеціальності “Фізичне виховання”.

Проблемами формування у майбутніх вчителів фізичної культури вмінь вирішувати педагогічні ситуації займається Р. Карнюк. М. Данилко розглядає фізичну культуру як засіб формування професійно-педагогічних вмінь вчителя вихователя. Вирішенням проблем біохімічних основ формування екологічної культури спеціалістів фізичного виховання у ВНЗ займаються В. Демчук, В. Крюков та К. Солотор.

Мета дослідження – аналіз стану системи підготовки фахівців із фізичного виховання та спорту та виокремлення напрямів удосконалення їх підготовки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Перехід до ринкових відносин потребував змін у системі підготовки спеціалістів, у тому числі й у сфері фізичної культури і спорту. Тому в таких документах, як Доктрина з фізичної культури і спорту та в Законі “Про вищу освіту” вказана проблема розглядається всебічно [2; 3].

Життя вимагало, щоб навчальні установи готували спеціалістів за профілем, відмінним від старої освіти, котра була зорієнтована на широкі знання, вміння використовувати логічний аналіз [4; 5]. Успіх логічного підходу був виправданий тим, що студенти на базі минулого як стратеги отримували знання і використовували їх у майбутньому часі.

Навчання – це не те, що викладач дає студентові, а те, що студент отримує у процесі взаємовідносин із навчальним закладом, кафедрами, викладачами, студентами, іншими особами в період практики, проведення досліджень. Інакше кажучи, комплексної взаємодії, що дасть змогу разом з логікою розвивати інтуїцію і творчість, формувати необхідні знання та вміння як основу успіху майбутнього спеціаліста.

На думку багатьох спеціалістів, це дасть можливість студенту, у результаті переорієнтації навчання, змінити сприйняття реальності. Однак досягнення бажаного результату можливе у випадку переходу на нові форми навчання. У зв'язку з цим слід розглядати якісну сторону нових підходів (табл. 1). На основі вищесказаного впливає, що навчальний процес повинен бути зорієнтований на навчання, а викладання – грає роль засобу. Тому в процесі викладання точкою концентрації уваги є вхід у навчальний процес: це те, що дається студентові (знання, вміння, навички). З іншого боку, під час навчання концентрується увага на виході – те, що отримує студент, при цьому слід враховувати, щоб зміст навчання був корисним у майбутній діяльності студента.

Парадигми старої і нової системи освіти

Стара парадигма	Нова парадигма
<p>Навчання направлене на ознайомлення з новими явищами і процесами, з якими студент може зіштовхнутись.</p> <p>Навчання – це зміна знань студентів про нові зв'язки між явищами і процесами.</p> <p>Висновок: навчання було зорієнтоване на зміну уявлення про реальність, тобто світ відчиняв студенту приховані сторони.</p> <p>Старий підхід до навчання наголошував на розвитку потенціалу студента</p>	<p>Навчання спрямоване на зміну місця студента в реальному світі. Це означає, що в першу чергу навчання дасть змогу встановити нові зв'язки й контакти майбутнього, тобто настаючого нового.</p> <p>Висновок: потребує розвитку вміння передбачати майбутнє, стратегії майбутнього стану, зайняття свого місця як спеціаліста, необхідного суспільству. Новий підхід передбачає зміну позиції студента (майбутнього спеціаліста в реальному часі)</p>

Фундаментальна система сучасної освіти полягає не просто в наданні інформації студентам, а в тому, щоб розвивати критичний спосіб мислення. Оскільки освіта орієнтована на майбутнє, першочерговим є розвиток того типу мислення, що дає змогу адекватно оцінювати нові обставини та формувати стратегію подолання проблем, які можуть виникнути. Таким чином, розвиток критичного мислення стає найактуальнішим за часів інтенсивних соціальних змін, коли неможливо діяти без постійного пристосування до нових політичних, економічних або інших обставин, без ефективного вирішення проблем, значна частина яких непередбачувана. У цьому сенсі є очевидною життєва необхідність формування критичного мислення для вітчизняної освітньої системи.

Критичне мислення починалося як перехід від навчання, орієнтованого переважно на запам'ятовування, до навчання, спрямованого на розвиток самостійного свідомого мислення студентів. Найважливішим аспектом критичного мислення є його відповідність вимогам демократизації освіти та суспільства. Воно є дієвим способом виховання демократичного менталітету громадян, як студентів, так і викладачів.

Концептуальні основи технології розвитку критичного мислення виражені в таких твердженнях:

- 1) знання має цілісність лише тоді, коли воно зрозуміле та використовується концептуально;
- 2) майбутнє відкрите для тих, хто критично перевіряє інформацію та вибудовує власні переконання;
- 3) критичне мислення можна розвивати в добре та спеціально організованому навчальному процесі, бо навчання – це активна, розумова діяльність;
- 4) критичне мислення потребує часу, уваги та мети.

Сприймання, розуміння, усвідомлення та засвоєння навчальної інформації вимагає активної розумової роботи, у тому числі критичного мислення. Критичне мислення – це складний процес, що починається з ознайомлення з інформацією, а закінчується прийняттям рішення. Критичне мислення проявляється у здатності людини самостійно аналізувати інформацію; умінні бачити помилки або логічні порушення у твердженнях різних авторів або партнерів; аргументувати свої думки, змінювати їх, якщо вони неправильні, і відстоювати, якщо правильні; прагненні до пошуку оптимальних й аргументованих рішень.

Аналіз свідчить, що традиційне навчання готує розумну людину, що вміє знайти вихід зі створеної ситуації на основі минулого, а проблемне, ситуаційне навчання готує мудру людину, яка вміє передбачити майбутнє і поводитися таким чином, щоб майбутнє стало реальним у процесі її життєдіяльності.

У ході дослідження з'ясовано, що, у світлі нових вимог до спеціалістів, слід враховувати три групи факторів: наявність здатності розуміти ситуацію; наявність певних навиків та вмінь; наявність певної поведінки.

Наявність здатності розуміти ситуацію та процеси, що проходять, припускають, що випускник знає основи спеціальності, вміє розуміти поведінку людини, аналізувати й оцінювати її вчинки, передбачати можливі реакції і можливі дії з її боку.

Наявність певних навиків та вмінь визначає рівень професійної підготовки випускника. Він повинен також вміти працювати з інформацією, знати, як її шукати, де отримати, як перевірити, опрацювати та зберігати, вміти користуватися оргтехнікою, в тому числі персональним комп'ютером. Сучасний стан потребує від більшості випускників знання іноземних мов, передусім – англійської.

Наявність певної поведінки є найбільш важливою вимогою, яку ставлять до випускників у ділових організаціях, що мають власну "корпоративну" культуру. Тому випускник повинен мати високий рівень культурного розвитку. Це торкається таких сторін його особистості, як знання і розуміння історії і традицій народу, країни; як уміння поводитися відповідно до норм етики, знання етикету та ін.

З урахуванням вищевказаних факторів майбутні спеціалісти фізичної культури і спорту повинні вміти працювати в організаціях фізкультурно-спортивної направленості, співвідносити свої інтереси з інтересами колективу, підпорядковуватись і виконувати вимоги організації.

Висновки. Отже, сучасний підхід потребує, щоб навчальний процес був зорієнтований на процес навчання, що дасть змогу враховувати погляди на навчання викладачів, адміністрації ВНЗ й особисто студентів; визначати рівень знань проблемами і змістом реально процесів, які проходять, тому знання важливо пов'язати з тим, що потрібно буде вирішити майбутньому спеціалісту у реальних умовах життя; переходити до інтегративного навчання, замість вивчення і розгляду основних тем, задач і питань переносити центр уваги під час навчання з пошуку правильних відповідей на розвиток вміння вирішувати проблеми, пов'язані з майбутньою спеціальністю.

Освіта орієнтована на майбутнє, яке не може бути наперед визначеним, а отже першочерговим є розвиток того типу мислення, що дає змогу адекватно оцінювати нові обставини та формувати стратегію подолання проблем, які можуть виникнути. Отже, розвиток критичного мислення стає найактуальнішим за часів інтенсивних соціальних змін, коли неможливо діяти без постійного пристосування до нових політичних, економічних або інших обставин, без ефективного вирішення проблем, значна частина яких непередбачувана.

Опанування майбутніми спеціалістами комплексом знань, умінь та навичок мусить забезпечити вдосконалення всієї системи фізичного виховання. У свою чергу, це дасть змогу так організувати навчальний процес, щоб в ньому забезпечувалися розширення функціонального резерву та зміцнення тих органів і систем організму, які є найуразливішими у різних вікових групах. Водночас це дасть змогу пов'язати процес фізичного виховання з профілактикою і навіть з лікуванням конкретних захворювань, від яких страждає людство та стосовно яких спеціально організована рухова активність, поряд з раціоналізацією харчування, відмовою від шкідливих звичок (передусім від куріння), а також усуненням інших факторів ризику, є єдиним ефективним засобом, можливості якого в багатьох випадках значно перевищують можливості традиційної медицини.

Література

1. Матеріали Міністерства освіти і науки України щодо впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищих навчальних закладах III–IV рівнів акредитації. – К., 2004. – 16 с.
2. Закон України "Про вищу освіту" // Відом. Верх. Ради. – 2002. – № 20. – С. 134.
3. Національна доктрина розвитку фізичної культури і спорту // Спорт. газ. – 2003. – 4 груд.
4. Приступа Є. Н. Становлення і розвиток педагогічних основ української народної фізичної культури: Автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / АПН України, Ін-т педагогіки. – К., 1996. – 48 с.
5. Куроченко І. О. Фізична культура і спорт: Інформаційно-методичний довідник з питань фізичної культури і спорту. – К., 2004. – 1148 с.

Анотації

У статті аналізується стан підготовки фахівців у сфері фізичної культури і спорту, напрями вдосконалення яких забезпечать значне покращення здоров'я українського суспільства.

Ключові слова: сфера фізичної культури, зміцнення здоров'я, кадрове забезпечення, фахівець.

В статье анализируется состояние системы подготовки кадров в сфере физической культуры и спорта, направления усовершенствования которых обеспечит значительное улучшение здоровья украинского общества.

Ключевые слова: сфера физической культуры, здоровье, кадровое обеспечение, специалист.

In clause analyses condition in sphere of system of a professional physical training and sports, which decision will provide significant improvement of health of the Ukrainian society are opened.

Key words: sphere of physical training, strengthening of health, personnel maintenance, the expert.